Надійка кидає синє пластмасове козеня і вилазить до мене на коліна.

— Дай мені спокій. Ти ж бачиш, я читаю.

— Дитина хоче гратися, — вона сміється, обхоплюючи мене за шию. Від неї пахне молоком.

Я кладу книжку і пригортаю тепле тільце. Якусь мить так сиджу — вона й не ворухнеться — і раптом дві сльозини падають дівчинці на плече. Вона крутнулась і, випроставшись, зазирнула мені в обличчя.

— Ганя плаче? Гані боляче? — питає.

— Ні, ні, це я так…

— Не плач, Ганю, не плач, — говорить утішливо, погладжуючи мою голову. Мені хороше від її теплих рученят, але сльози вгамувати не можу.

— Надіє! — гукає моя сестра з другої кімнати. — Ходи, будемо одягатись.

— Не плач, Ганю, зараз поїдемо до бабусі. — Дівчинка хутко злазить з колін і біжить до мами.

За хвилину повертається. На ній зелене платтячко, яке я колись пошила, і білі лаковані черевички. Виставивши ніжку, говорить:

— Поглянь, Ганю, які в дитини туфлі.

— О, які прекрасні туфлі! — кажу я. — Таких ні в кого немає.

— А ти з нами не їдеш? — питає сестра, зачісуючись перед люстром у коридорі. Чорне волосся її, здається, спалахує зеленим полум'ям. Таке ж волосся і в Надійки.

— Ні, — відповідаю я.

— Чому? Побачення?

— Так.

— Хм… — Сестра зайшла в кімнату. Дивиться на мене докірливо, а потім сторожко. Мабуть, її насторожили припухлі повіки й вологий блиск моїх очей.

На вулиці завірюха. Орди сніжинок штурмують шибки і знесилені падають додолу. В кімнаті похолоднішало і я вмикаю електрокамін. За хвилину відчуваю, що ногам тепліше, а потім аж пекти починає. Здається, я йду по розжареному піску Арабатської Стрілки. Ми там познайомилися з Олесем у перший же день мого приїзду. Я сиділа на килимку край наметного містечка автотуристів. Пахло прілими водоростями, їх на березі було доволі. Якийсь чоловік вигрібав ті водорості з води і розстеляв на піску, щоб підсихали, а потім пакував у тюки. Цей чоловік був чорний, аж виблискував. Галасливі баклани лізли йому прямо під вила, шукаючи поживи. А він працював розмірено, мов косар, лише коли птахи занадто нахабніли, гукав собаку, який вигрівався неподалік на водоростях. Я помітила, що за цією картиною спостерігає ще одна пара очей. Спершу, коли простеляла килимок, не помітила цієї істоти: вона лежала на березі, обкидавши себе піском, до того ж волосся мала такого кольору, як і пісок. Коли б та істота не мала жвавих синіх очей, я б її ще довго не помічала. То було хлоп'я років восьми. Воно підвелося і, струшуючи пісок, попрямувало до собаки.

— Не замай собаки, — сказав хрипким голосом чоловік, продовжуючи махати вилами. — Пальма у нас зла. Звір!

— Так, — погодився хлопчик, — я бачив, як вона за птахами ганялася. Шкода крил не має, вона б їм дала.

Чоловік спинився і, пильніше глянувши на хлопчика, посміхнувся.

Пальма між тим підвівся — це був пес — і почав обнюхувати гостя, похитуючи хвостом.

— Можна, я дам їй їсти? — запитав хлопчик.

— Можна, — відказав чоловік. — Тільки Пальма вереда. Трави, клята, не їсть, а на водорості й дивитися не хоче.

— А сметану вона їсть?

— Сметану? Спробуй…

— Пішли, Пальмо, — сказав хлопчик. Пес поплентався слідом, не перестаючи хитати хвостом. Вони зупинилися біля крайнього намету. Чоловік у смугастих плавках підвівся з надувного матрацу і поплескав собаку по загривку. Потім гулькнув у намет і по хвилі з'явився з банкою. Хлопчик взяв у нього банку і поставив перед псом. За мить банка спорожніла, а собака довірливо тицявся мордою в хлопчикові коліна.

— Ну, як у Пальми апетит? — гукнула я до тих двох.

— Не скаржиться, — мовив чоловік. Він випростався і подивився на мене. На вигляд йому було років із тридцять.

…Камін припікає. Треба відсунути на середину кімнати. Мені подумалося, що згадуючи Арабатську Стрілку, я все те бачу в синьому кольорі. Чому? Море Азовське зеленкувате, пісок жовтий, баклани сіро-білі, водорості на березі бурі… Небо! Зранку, коли ще сонце не

викотиться в зеніт, небо особливо синє й лагідне. Мабуть, через те, й очі чоловіка, що жив на краю наметного містечка, здалися мені теж лагідними, бо були голубі. Широко відкриті, ніби здивовані. Він і на мене дивився здивовано. Це приємно, коли на тебе так дивляться, та ще й лагідно. Коли чоловік поклав біля мене синій матрац і простягнувся на ньому, я подумала, що його дружина, мабуть, пішла до лотка по продукти, але минали хвилини, потім години, а її не було. Сонце вже пошпигувало. Я сховалася під парасольку.

— Вам не слід більше бути на сонці, — зауважила я. — Спечетесь.

— Справді. — Чоловік підвівся і попрямував до намету. Він мав гінку постать легкоатлета, на литках і стегнах рельєфно вирізьблювались м'язи. Чоловік відкинув тент на люльці червоного мо-тоцикла, витяг звідти дві сорочки.

— Ігор! — гукнув хлопчика, який ганяв по березі з собакою. — На ось, накинь, бо згориш.

Помітивши, що я складаю килимок, чоловік запитав:

— Обідати?

Строкате наметне містечко тягнеться берегом метрів вісімсот. Поки я дійшла до пансіонату, стопи й пальці пекло вогнем — пляжні капці трималися тільки на двох ремінцях і не закривали й квадратного сантиметра шкіри. Сусідка по кімнаті аж руками сплеснула, глянувши на мої ноги.

…Чується рипіння і зразу ж бемкає годинник. Старовинний, з блискучим диском маятника. Футляр чудової різьбярської роботи. Бем-м! Поки не затухне звук від попереднього удару, не почуєш наступного. Годинник — моя спадщина. Бабуся, помираючи, заповіла. Вона вмерла минулого року, в день мого народження. Мені виповнилося тоді

двадцять вісім. Бем-м-м! Уп'яте вдарив і замовк. Тільки диск ритмічно зблискує у світлі каміна. Сутеніє. А влітку о такій порі лише спадає спека… Я прийшла на старе місце, коли сонце вже знесилилося. Біля зеленого намету на краю містечка не було нікого. Крізь відхилений полог я побачила два опальники і розкиданий одяг — чоловічий і дитячий. Море шумувало від курортників і серед них годі було розпізнати моїх знайомих.

— Бовтаються, — почула я хрипкий голос збирача водоростей. Він сидів на тюках і дивився на мене — такий чорний, що коли б не слов'янське вилицювате обличчя, його б можна було мати за негра. Йому було десь років сорок.

Я посміхнулась. Нарешті помітила тих двох — вони плавали на матрацах біля самого берега. А берегом бігав пес. Він рвався до хлопчика, скавулив, але вмочивши передні лапи в воду, одразу відскакував. Господар зеленого намету, мабуть, помітивши мене, потягнув свій матрац на сухе.

— Мене застерігали, а самі спеклися, — сказав, підійшовши ближче і киваючи на мої ноги.

— Трохи спекла, — мовила я.

А чоловік дивився, ні, розглядав мене, як і першого разу. Раптом спало на думку, що я того й прийшла, аби ще раз відчути на собі його здивований погляд.

Чоловік поклав матрац і ліг на нього долілиць, мокре тіло виблискувало ніби лаковане. Я все по-глядала на хлопчика, який хлюпався віддалік, чи до нього, бува, не підійде мама. Нарешті не витримала й запитала.

— Щось я не бачу вашої дружини?

— Ми вдвох подорожуємо, — відказав чоловік. Наші погляди зустрілись. В його очах був смуток. — А ви, як я зрозумів, відпочиваєте в пансіонаті? — запитав він.

— Так. Але там надто гамірно…

У рівномірний шум пляжу врізався лемент. Здавалося, хтось голосить і водночас регоче. Аж моторошно. То кричали на березі баклани — ціла зграя. Били крилами і кричали.

— Гарні птахи, — зауважив чоловік.

— Ага, тільки галасливі надто.

Він мав худорляве обличчя і трохи задовге попелясте волосся. На скронях помітно сивину. Отже вони подорожують. Можливо, завтра їх уже тут не буде. А шкода. Ніби читаючи мої думки, чоловік сказав:

— Кінцева точка нашої подорожі — Феодосія. Та, бачу синові тут добре. І в мене п'яти не сверблять.

Я підвелась і сказала, що піду купатись. На мить відчула, що він глянув на мене зовсім не так, як раніше. Можливо, тому, що дивився знизу вгору. Мені стало тривожно від того погляду і я поспішила в воду. Відчувала інтуїтивно — чоловік пас очі на моїй спині. Проте зграбності мені не позичати, та й жовтий японський купальник не псував фігури. Краєчком ока помітила, що і збирач водоростей дивиться мені вслід.

Море на Арабатській Стрілці мілке і тепле. Я відійшла від берега, мабуть, на кілометр, а мені все ще не доходило і по плечі. Уже ледь долинав різноголосий шум берега, а я все йшла і йшла. Я бачила тільки глибоке небо і лагідне море. Між тим сонце поспішало до обрію: ось воно торкнулося мусянжового пруга, якусь мить затрималося, ніби в нерішучості, а потім повільно сповзло в море.

Коли я ступила на сухий пісок, уже вечоріло.

— Ігор хвилювався за вас, — посміхався чоловік. Зараз він був у шортах і синій тенісці.

— Хвилювався? Чого?

— Ну там мурени, акули…

Хлопчик вовтузився біля примуса, крадькома позираючи на мої ноги, мабуть, шукав сліди від укусів мурен.

— Он воно що. Ти даремно хвилювався, Ігоре, в Азовському морі ці хижаки не водяться.

— Може, з нами повечеряєте? — запропонував чоловік, помітивши, що я зібралася йти. — Зараз Ігор тільки розпалить примуса…

Мені дуже хотілося зостатись, проте я пішла, пославшись на те, що в пансіонаті хвилювати-муться… Хто? Чи не сусідка, якій я обіцяла зробити педикюр?

…В'ю-ю-ю-у. Аж шибки деренчать. Колись у дитинстві таке навивання жахало мене. Тільки-но вимикали світло, я прожогом бігла до бабусі в ліжко. І там почувалася затишно і безпечно. Я дістаю з сумочки цигарки і по миті кімнату заповнюють пахощі "Золотого руна". Це розкіш — запалити отак, сидячи на дивані, ні від кого не криючись. Вони не знають, що я палю, ні мама, ні сестра. Власне, я того й не залишилася з тими двома вечеряти, бо мені дуже кортіло курити… Того вечора на заході ніби хто багаття розметав. Збирач водоростей, який уже лаштувався додому, в Стрілецьке, зауважив:

— Завтра буде вітряно. Глянь, яке небо на заході.

Вранці, справді, подув вітер. Обшарпані дощаті будиночки та гравієві доріжки пансіонату наганя-ли нудьгу, до того ж очі муляли знайомі фізіономії з нашого швейного об'єднання. Більшість із них приїхали з чоловіками й дітьми і на таких як я — одиначок — дивилися скоса. Я знову пішла в табір автотуристів. Прибоєм викинуло на берег силу морської трави і збирач з Олесем розстеляли її біля шатра і далі в степ. Вони дружно махали вилами, мені лише кивнули, вітаючись. Я скинула халат, зайшла в воду. Круті хвилі жадібно лизали берег, залишаючи на піску шматки піни. Мене лякала і водночас притягувала стихія, мабуть, більше притягувала, бо я йшла і йшла, аж поки хвилі не почали накривати мене. Вже далеченько відійшла від берега. Вітер кожної миті дужчав. Я озирнулась і помітила, що хтось розмахує смугастою біло-зеленою тканиною. "Та це ж мій халат", — майнула думка. Тієї ж миті на голову звалилася велетенська хвиля, і я відчула, як мене спочатку пригнітило до дна, а потім підхопило і на гребені понесло в море. Спочатку я намагалася хоч кінчиками пальців торкнутися дна, тоді вже напевне вибралася б, але намагання були марними. Море гралося зі мною, як кіт із мишею. То несло на гребені до берега то відкочувало назад, іще далі. Тільки й лишалося снаги, що триматись на поверхні. А над усім тим висіла розжарена сонячна куля, як благословення жор-стокості. Я вже наковталася ропи, мені було дедалі важче триматись, але, дивно, я не відчувала страху. Мною керував тільки інстинкт. Це він додавав сили, коли її, здавалося, вже зовсім не було. Але інстинкт не всемогутній. Тіло проймало терпким болем, я почувалася на грані свідомості й несвідомості. Можливо, навіть короткочасно втрачала її. І тут помітила синій надувний матрац. Я вчепилася в нього кволими пальцями і відчула, що мене хтось підсаджує. Коли вже була на матраці, помітила Олеся. Обличчя в нього було серйозним і напруженим. Він підпірнав під матрац і штовхав його до берега. А море навісніло, з люттю обрушувало на нас клекотливі лавини… Нарешті мій рятівник більше не пірнав, а йшов по дну. Нас усе ще накривало хвилями, а Олесь міцно тримався грунту.

На березі стояли хлопчик і збирач водоростей. На щоках у хлопчика блищали сльози. Він не ки-нувся до батька, лише присів і став гладити

собаку. Ми впали знеможені на купу теплих водоростей і пролежали так до обіду. Сили дуже повільно поверталися до мене. У напівсні я почула хлопчиків голос:

— Я так боявся.

— Чого?

— А якщо б матрац вирвало?

— Не вирвало б.

Коли я нарешті увібралася в силу, сонце вже стояло в зеніті. На небі, як і раніше, жодної хма-ринки. На свіжорозстелених водоростях товклись баклани. Вітер нищівно кидався на них, ніби хотів позривати пір'я і крила. Птахи аж підлітали, не витримуючи натиску. Хтось укрив мене халатом, а в головах поклав два тюки морської трави, для затишку.

— Оклигали?

Я повернула голову. Ліворуч сидів Олесь, обхопивши руками коліна. Зараз він здавався значно старшим, у чубові, якого тріпало вітром, біліло чимало сивини. Йому вже було далеко за тридцять.

— Я теж відійшов. — На його обличчі промайнула кисла посмішка. — Ходімо, підкріпимось.

Нам добре смакувало після того купелю. Ще й зараз відчуваю пряний запах тушонки. Намет шар-пало, надимало, здавалось, ось-ось зірве і разом з нами понесе в море. Та мені вже було байдуже. Бентежив тільки насторожений хлопчиків погляд.

Того вечора я рано лягла спати.

— Дивуюсь, — сказала сусідка по кімнаті.— Всі вечори одна й одна. Мені б твоє личко, за мною герелиці бігали б!

…Знову б'є годинник — сім мелодійних ударів. Далі чується хрипіння і тах-тах-тах. Знайомий ритм. Так торохкотів двигун на баркасі, коли Іван Карпович — збирач водоростей — приїхав із Стрілецького по свій ужинок, але спершу запросив нас покататись.

Ми з Олесем сиділи спереду. Від бурі, яка тут вирувала тиждень тому, не залишилося й сліду. Зараз море було блакитним простирадлом, а наш широкий зелений баркас прасував його.

Мені давно муляло запитати, чому Олесь розлучився з дружиною і тепер я зважилась.

Він уважно подивився на мене. Його обличчя уже добре засмагло і від того очі здавалися ще яснішими. Раптом вони скаламутніли, чи то від мого запитання, чи від споминів. Я помітила це останньої миті, бо Олесь тут же перевів погляд на море. Я збагнула, що причинила йому біль.

— Знаєш, Ганю, для мене це болюче питання… — Він кивнув на хлопчика, що сидів на кормі поруч з Іваном Карповичем.

— Даруй.

Я відзначила, що хлоп'я дуже схоже на батька, чисто копія. Такий же гінкий і рухливий.

Іван Карпович заглушив мотор. Стало раптом тихо-тихо, було чутно, як порипує деревина бар-каса. Берег уже перетворився на тонку риску, що не давала злитися небу з морем.

— Скупаймося? — запропонував Іван Карпович, і почав стягати зелену сорочку і фланелеві штани невідомо якого кольору. Він був дуже худий — одна чорна шкіра й кістки. — Ну, хто перший?

Я, натягнувши на голову гумову шапочку, шубовснула слідом за збирачем водоростей. Тут вода була значно холодніша ніж коло берега.

— А ти ж чого? — гукнула Олесеві. Він невизначено стенув плечима.

— Плигай, плигай, коло берега не наплаваєшся, — наполягав Іван Карпович.

Уже сонце підкочувалося до зеніту, коли збирач водоростей сказав:

— Годі нам бовтатись. Гайда до берега… Як ти, Ігоре? Пальма вже, ма'ть, охляла. Хлоп'я кивнуло.

Запрацював двигун. Баркас рушив, залишаючи на гладіні дві складки.

— Шкодуватимеш, що не скористався з такої нагоди, — промовила я до Олеся.

— Я не вмію плавати, — зізнався він.

— Хм…

— Не віриш?

— А як же ти кинувся в те пекло?

— Я був з матрацом, до того ж там не так уже й глибоко, пірнувши, можна дістати ногами дна.

— А якби матрац вирвало? — вихопилося в мене.

— Не вирвало б.

…Рука мимоволі потяглася до пачки "Золотого руна". Остання сигарета. Мені їх приносить Ана-толій Михайлович. Досі не звикну називати його тільки на ім'я. Але ж і цигарки! Того дня по обіді, перед тим, як іти до зеленого намету, я теж накурилась — не хотіла палити при Олесеві. Коли я прийшла, баркас, уже з водоростями, стояв віддалік на якорі. Нерухомий, ніби вплавлений у скло. З намету долинав голос Івана Карповича:

— Погано, коли море спить, камки не нагребеш і на тюк.

Потім Олесь:

— Щось Ганнуся не показується…

— Ага не видко, — мовив Іван Карпович. — Гарна дівчина. А тобі ж вона до пари! Збоку глянеш, і в голову не прийде, що ви чужі.

Я поспішила від намету, хоча й кортіло послухати далі. Йшла берегом, лунко хльопаючи капцями по мокрому піску. Над головою ширяв баклан. Лапи витягнуті і притиснуті до хвоста, викінчена форма тулуба. Здалося, що я теж у повітрі, мене, як і птаха, підхопила невидима течія і то підносить, то швидко скочує до самої води. Аж голова пішла обертом. Знайоме відчуття. Тільки тоді над головою ширяв місяць, шматуючи рідке мереживо хмар, а мене проводжав хлопець з десятого "б". Завуч сказала, що хлопці мусять провести дівчат, бо пізно… На мені була голуба сукня. Сьогодні, збираючись до Олеся, я теж одягла таку ж сукню, як і на випускний.

— О-о! — почулося поряд. Олесь підійшов нечутно, босоніж і дивився на мене, не криючи захоплення, ніби вперше бачив.

— Ти дуже гарна, — сказав він. — Ти небезпечно гарна, — додав по хвилі і посміхнувся.

Ми довго ходили берегом, затоптуючи пташині сліди — на піску їх було безліч. Баклани мирно щубрались, не звертаючи на нас уваги. Олесь слухав мої балачки про роботу, про Надійку, про не-вдалу спробу вступити до текстильного інституту і все кивав. У нього був піднесений настрій.

Нарешті ми прийшли до намету. Олесеві вже час було годувати сина.

Сусідці років із тридцять. Вона дебела, проте не занадто. Перед тим, як лягти, довго видивляється в дзеркало, ніби перевіряє чи все в неї на місці. Вона навіть помацала щедро налиті перса, і залишилася вдоволена.

— І чого їм іще треба? — сказала.

Це в неї вже звичка — щовечора милуватися голою-голісінькою перед люстром. Нарешті вимикає світло. В будиночку спекотно і жінка лягає поверх ковдри. Скоро засинає. Сусідка взагалі рано лягає і дуже рано встає. Вона перевертається з боку на бік, їй важко. Мені ж навпаки — легко, ніби я в повітрі. Думаю про Олеся. Не аналізую його вчинків, не думаю про щось конкретне, пов'язане з ним; він просто в мені — в думках і в кожній клітині мого тіла. Я довго так лежу, ніби в невагомості. Біля ліжка килимок із місячного сяйва, вікно робить його квадратним. Мені раптом здається блюзнірством сусідчина нагота і я, одягнувшись, виходжу на берег.

Море нерухоме, як карбування з червленої міді, лише місячна доріжка зблискує риб'ячою лускою. Раптом помічаю, що на мені моя краща сукня — та голуба, в якій я ходила вдень. У місячному сяйві вона здається темно-синьою. З восьми суконь у темряві я вибрала саме її — підсвідомо, бо мені тієї ночі дуже хотілося бути гарною. Приємно йти

берегом. Босі ноги лоскоче сонна хвиля. Я, мабуть, схожа на сновиду, що крадеться між морем і сірими тінями наметів... Місяць заплутався в серпанку хмар. Стемніло. Я спинилася, бо побачила біля зеленого намету — зараз він був кутастою тінню, як і сотні інших — вогник. Курив Олесь. Він сидів біля відхиленого пологу обличчям до моря. Мене не помічав — я була нерухомою тінню, часткою серпневої ночі. Відчула в душі сильний пал. Поряд була моя мрія. Варто лише наблизитись. Я прямо сходила солодкими і водночас терпкими почуттями. Вже зробила крок, та раптом дорогу заступила старезна бабуся, ім'я якій Умовність. Вона прикро глянула на мене вицвілими очима і розтанула в леготі. "Нечувано! Дівчина сама йде до чоловіка опівночі!" Прочитала я в тому погляді і стала, як укопана. Дійсно, що він про мене подумає? Довго стояла в нерішучості — Олесь уже кинув курити і сидів непорушно, обхопивши руками коліна — тоді по-далася до пансіонату.

Наступного дня мені запала думка, що Олесь міг мене помітити. Я зважилась прийти до зеленого намету тільки перед вечором.

Хлоп'я у самих плавках лежало, скоцюрбившись, на опальнику. Олесь укрив його ковдрою, промовив:

— Наганявся, спить, як після маку.

В ногах у хлопчика на водоростях куняв пес.

День згасав. Сонце входило в море поволі, як

палаючий танкер. На сході уже сутеніло. Там

була рівнина, без жодного горбка.

— Що по той бік дороги? — запитала я.

— Не знаю, — відповів Олесь. — Мабуть, степ. Врешті, можна й подивитись. Ходімо?

Ми перейшли вибиту ракушнякову дорогу, що тяглася вздовж берега, десь за триста метрів від моря. Рівнина була вкрита вбогою рослинністю — цупка, неначе з бляхи, колючка, припудрена білим пилком, та ріденька, при самій землі, травиця. Десь за півкілометра не стало й тієї рослинності, грунт пішов порепаний і крихкий. Олесь мовчав. Я поцікавилася, чому на моє запитання, де він працює, сказав, що вони з Іваном Карповичем колеги.

— Хм… Ми таки колеги. Тільки Іван збирає свіжі водорості, а я добуваю ті, що росли мільйони років тому.

Згодом Олесь пояснив, що працює на шахті.

Уже зовсім смеркло. У місячному сяйві земля дивно виблискувала ніби по ній розтрусили бите скло. Несподівано ми вийшли на берег лиману. Якусь мить стояли біля води, вдихаючи запах болота і вогкої солі. Помітивши, що я мерзлякувато зіщулилась, Олесь обережно, дбайливо пригорнув мене. Спізнавши ту ласку, я відчула тремтіння в усьому тілі, більш того — мене колотило. Але тільки до першого поцілунку.

Тихо. Лише лінива хвиля прошелестить по березі, загойдаються зорі й місяць на тьмяній поверхні води, і зникнуть на мить ніби втопляться… Все це стоїть перед очима, як картина невідомого художника. Чому невідомого? Я і є художник. Я намалювала її, ні — викарбувала в пам'яті, і вона прикрашає моє життя вже багато днів. Ми лежали на березі й дивилися в темно-синє небо, в якому мигтіли зорі та кажани. Кажани полювали на зорі. Про що ж ми говорили? Здається, було багато сказано. Але не словами. Крім слів існує ще й інший, значно сильніший спосіб порозумітись. Почуття давніші, й тому досконаліші за слова.

…Коли я розплющила очі, на сході вже сіріло. Ніч випаровувалась. Я лежала нерухомо горілиць з відкритими очима. Олесь звівся на лікті й поцілував — губи мої аж обпекло… Ми отямилися від крику бакланів. Здавалося, регоче ціла юрба пліткарів. Цей крик пролунав ще сильніше, коли на сході показалася тоненька скибка сонця. І враз навколо заіскрилося.

— Та ми ж лежимо на солі! — вигукнув Олесь. — А я думав, то пісок. Майже суцільна сіль!

Ми лежали на березі мертвого моря, вірніше, то були озера, утворені Сивашем, і сполучені між собою протоками. Над нами стомлено пролетів баклан. Ці птахи, взагалі, літають стомлено, ніби їм важко.

Наші спини пестило тепле проміння. Попереду дві чорні тіні: довгі-довгі. Ось вони злилися в одну — це я пригорнулася до Олеся. Під нами крихка суміш солі й сухого мулу. Перейшли дорогу. Наметне містечко ще спить. Зелений намет на краю в рожевих променях здається синім. Коли до нього залишається кроків із двадцять, Олесь раптом зривається й біжить. Я чую плач. Плаче Ігор. Йому жалісно підскімлює собака.

— Що сталося, синку? — долинає з намету. — Заспокойся! Я ж ось, поряд.

— Де ти був? — хлопчик аж захлинається. І враз перед очима виник мій батько під руку з чужою жінкою — гарною і значно молодшою від нього. Вона прямо повисла на батьковій руці. Дитяче око, а мені було тоді дванадцять, вловило якусь несумісність у тій парі; мабуть, причина в довгому білявому волоссі жінки. У нас у всіх чорне — і в мами, і в мене, і особливо у сестри, а в тієї чужої, що йшла з нашим батьком, волосся, як проміння. Але я збагнула те вже пізніше. Тоді ж мені було важко дихати, я йшла їм назустріч і ми обов'язково мали зустрітись. Батько помітив мене, коли я вже була за кілька кроків. Рука, на якій повисла жінка, здригнулась, але тільки на мить. Він швидко опанував себе. Кінчики

його чорних вусів шарпнулися в лагідній посмішці, і він, обережно вивільнившись від жінки. простяг до мене руки.

— Донечко! — Раптом посмішка змінилася заклопотаністю. — Що з тобою? Ти бліда…

Мені стало млосно. Хитався асфальт. Я ледь устояла на ногах.

Більше нічого не пам'ятаю з тієї зустрічі — тільки, що зустріла батька з чужою жінкою і що мені стало зле.

По кількох хвилинах хлопчик змовк, чулося тільки тихе схлипування.

— Що з Ігорем? — запитала Олеся, який вигулькнув з намету.

— Нічого. Щось приснилось і він прокинувся. Тепер знову спить.

Було ще дуже рано, десь за п'яту, а моя сусідка вже ніжилась у прохолодному промінні сходу. Мені вона, підморгнувши змовницьки, сказала:

— То ти ще раніше від мене встала? Хвалю, хвалю! Вчора приходив якийсь Анатолій, очікував тебе до смерку…

— Щось казав? — запитала я байдуже.

— Нічого. Ждав, нудився, а о десятій пішов. Кремезний такий, і, видать, із культурних. Це твій коханець?

— З чого ти взяла?

— Ну, він далеко вже не хлопчисько, років десь із тридцять п'ять має. А серед таких парубка не здибаєш. Або зраджує дружині, або ж розлучний.

— Чого б то я з сімейними зналася?

— Отже розлучний… Діти має?

— Ні… Познайомити?

— Не вийде, — в голосі вчувалася прикрість. — Я йому вже такі бісики пускала — сліпий помітив би. А він усе на годинник блимав.

Сусідка скручувала на собі купальний костюм, оголяючи дебелі стегна і пишні груди.

…Бем-м-м-м. Восьма. Чорні фігурні стрілки ледь помітно на емальованій поверхні циферблату. Маятник у вишневому світлі каміна, здається, щойно з горна. Я підводжусь з дивана і мало не падаю знову — затерпли ноги. Розтираю литки і стегна, аж долоні нагріваються. Дістаю з серванту пляшку мускату, розкорковую і наливаю в келишок. Вино виграє полум'ям призахідного сонця. Надворі зимно. Темрява шкребеться у вікно міріадами білих лап, шкребеться і жалісно завиває. В таку ж ніч двадцять років тому худеньке дівча в коротенькій сукенці і з синіми стрічками в косах стояло біля ялинки і читало віршика. А поряд мама і батько — тоді він іще був з нами, і бабуся, і зовсім ще маленька сестричка. Я п'ю за те худеньке дівча, за той вечір. "Віє метелиця, крутиться, мелеться, котиться полем у млі; віє метелиця, килимом стелеться сніг по замерзлій землі…"

У коридорі задзвонило. Я, не поспішаючи, ховаю в сервант пляшку й келишок, вмикаю світло і йду відчиняти. Анатолій Михайлович стоїть у розстібнутому пальті, в руці портфель. На рум'яному від мороза обличчі бадьора посмішка.

Я вперше звертаю увагу на його одяг — він у нього вишуканий. Чого варта хоча б пижикова шапка, якою він обмахується, струшуючи сніг.

— Заходьте, — все ніяк не звикну звертатись до нього на "ти", хоча йому стільки ж років, як і Олесеві. Мабуть, тому, що в "Об'єднанні" до нього всі так звертаються. Він інтуїтивно відчуває, що я не поділяю його настрою і враз стає стриманішим. Повісивши в коридорі пальто й шапку, заходить до кімнати.

На столі порожня коробка "Золотого руна" і повна попільничка недокурків. Він дивиться на мене докірливо. Повагавшись, питає:

— Подумала?

Я мовчу. Мені дуже важко вимовити ці кілька слів, і все ж я їх вимовлю. Він радітиме тим словам.